

102-33.250
10.05.93

ДО

КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Бх. № 23
Дата 10.05.93

Конст. г. № 11/93г.
Ген. - Г. Н. Т. Чибров
Наср. - 18.5.93г.
10.11.93г.

И С К А Н Е

от народни представители
ОТНОСНО:

- I. Задължително тълкуване на Конституцията и
- II. Установяване на противоконституционност на закони

УВАЖАЕМИ ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

На основание чл.150, ал.1 във връзка с чл.149, ал.1, т.т. 1 и 2 от Конституцията на Република България настояваме:

I. Да дадете задължително тълкуване на приложното поле на три конституционни норми - чл.17, ал.2 "Собствеността е частна и публична"; чл.19, ал.2 "Законът създава и гарантира на всички граждани и юридически лица еднакви правни условия за стопанска дейност, като предотвратява злоупотребата с монополизма, нелоялната конкуренция и защитава на потребителя"; чл.19, ал.4 "Законът създава условия за коопериране и други форми на сдружаване на гражданите и юридическите лица за постигане на стопански и социален напредък" и чл.106 "Министерският съвет ръководи изпълнението на държавния бюджет; организира стопанисването на държавното имущество; сключва, утвърждава и денонсира международни договори в случаите, предвидени в закона"

В рамките на исканото задължително тълкуване на Конституцията, настояваме да се произнесете и по следните конкретни въпроси, свързани с публичната и частна собственост:

1. Кой е титуляр на публичната собственост?
2. Какъв е характерът на собствеността на публичноправните юридически лица и кои са те?
3. Коя собственост на публичноправните юридически лица е ПУБЛИЧНА И КОЯ ЧАСТНА?

4. Кой е представител на Държавата в качеството ѝ на публичноправно юридическо лице?

II. След като дадете исканото задължително тълкуване на Конституцията, настояваме да се произнесете и по въпроси, свързани с установяване на противоконституционност на законите на Народното събрание, а именно:

1. Предвид § 3 от Преходните и заключителни разпоредби на Конституцията следва ли да се счита, че дял втори от част втора от Търговския закон (третиращ в Глава IX търговеца - публично предприятие) е отменен?

2. Съответствуват ли на чл.17, ал.2 от Конституцията измененията на Закона за собствеността, извършени с § 6 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за местното самоуправление и местната администрация в частта на измененията, с която като общинска собственост се дефинира и имуществото, включено в "уставния фонд на общинските фирми"?

3. Въвеждането в редица нормативни актове на понятието "държавно участие" в търговските дружества и свързаните с това понятие ограничения в дейността на дружествата с такова участие не противоречи ли на разпоредбите на ал.ал.2 и 4 от чл.19 на Конституцията?

С Ъ О Б Р А Ж Е Н И Я

Протичащите в страната процеси, свързани с приватизацията, предизвикват редица въпроси, свързани със собствеността, нейните видове и титуляри. В чл.17, ал.2 от Конституцията се визират като допустими от Конституцията само частната и публичната собственост. Текстът не предвижда издаването на закон, който да поясни обхвата на неговото съдържание, поради което се налага задължително тълкуване по съдържанието на двете понятия - **частна собственост и публична собственост**. Такова тълкуване се налага и с оглед предвиденото в чл.17, ал.4 от Конституцията определяне със закон на режима на обектите на държавна и общинска собственост.

От особена важност в момента е и определянето на титулярите на публичната собственост, на техните правомощия по отношение на нея и най-вече какъв е характерът на имуществото, предоставено от Държавата като капитал на търговските дружества.

Съгласно теорията, Държавата и общините са едни от публично-правните юридически лица. От своя страна те могат да притежават както частна, така и публична (обществена) собственост. Теорията определя публичната собственост като собственост на публичноправните юридически лица, предоставена за общо ползуване, като например пътищата и т.н. Един от най-съществените признаци на публичната собственост е нейната неотчуждимост. Ако възприемем изложената постановка на въпроса, то следва, че например визираните в Конституцията обекти - изключителна държавна собственост - недрата, горите и т.н., са публична собственост. Те са за общо ползуване или по-точно за ползуване за обща полза и са неотчуждими. Тогава възниква въпросът каква е собствеността, включена в капитала на търговските дружества?

Съгласно принципите на търговското право, правото върху имуществото, внесено като капитал в едно търговско дружество преминава към последното, а по отношение на лицето, което е внесло това имущество, то се трансформира от право на собственост в комплекс от членствени права, определени от закона и в определени граници от учредителния акт на дружеството. От това следват два извода: **първо** - в търговските дружества публичноправните юридически личности могат да внасят само своята частна собственост, и **второ** - в резултат от внасянето на своето имущество те губят правото си на собственост върху него. Търговските дружества безусловно са частноправни юридически лица. Те по принцип могат да притежават само частна собственост и тя е под защитата на чл.17, ал.2 от Конституцията. При това положение Държавата би могла да върне в патримониума си вложеното имущество било като разтури търговското дружество по предвидения в Търговския закон ред, било като принудително отчужди в своя полза определен имот собственост на търговско дружество. В последния случай, вероятно следва да се приеме, че това е допустимо единствено, когато отчуждаемият имот е предназначен за обществени нужди, т.е., че след отчуждаването той ще се превърне в публична собственост.

От изложеното логично следва, че Държавата като притежател на комплекса членствени права в едно или друго търговско дружество или банка не притежава повече права от другите членове на дружеството, тъй като всеки един от тях е трансформирал своя частна собственост. Това обаче би наложило прогласяването на противоконституционност на всички разпоредби в законите, които въвеждат особен режим за дружествата с държавно участие. Прочее такова прогласяване се налага и от разпоредбите на чл.19, ал.ал.2 и 4 от Конституцията.

По поставения въпрос би могла да се възприеме и друга теза - публична собственост е собствеността на публичноправните юридически лица. Тази собственост е неотчуждима. За такова разбиране има основание както в самата Конституция, така и в текстовете на редица закони. С § 6 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за местното самоуправление и местната администрация за общинска собственост чрез изменение на Закона за собствеността се прогласява и имуществото, включено в уставния фонд на общинските фирми. Подобно разбиране се е отразило и в текстовете на Закона за образуване на еднолични търговски дружества с държавно имущество. В същото време чл.106 от Конституцията ограничава правата на правителството върху държавното имущество единствено до организиране на неговото стопанисване. Щом това е така, то се налага изводът, че публичноправните юридически лица предоставят публичната собственост на търговските дружества само за стопанисване или ако използваме един добил гражданственост термин - за оперативно управление. В подкрепа на изложената теза е и аргументът, че задължението на публичноправното юридическо лице е да осигури ползуването на публичната собственост за обща полза, както и забраната да отчуждава тази собственост, които задължения са сериозни ограничения на собственическите правомощия, корелират в известен смисъл с някои властнически правомощия (най-вече по отношение на Държавата и общините.) Тази неотделимост на властническите правомощия от задължението държавните имоти да се стопанисват и управляват в интерес на гражданите и обществото (чл.18, ал.6 от Конституцията) обуславя особените права на Държавата като Съдружник; дава правно основание на редица закони, които създават особен режим за търговските дружества и банките с държавно участие (дори когато то е опосредено чрез други юридически лица, включително и търговски дружества с държавно участие.)

Ако тази теза се счита за правилна, то възниква въпросът за противоконституционността на Закона за преобразуване и приватизация на държавни и общински предприятия.

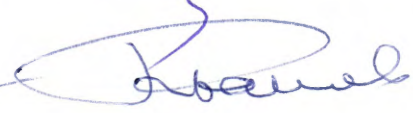
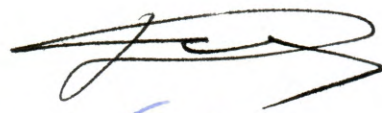
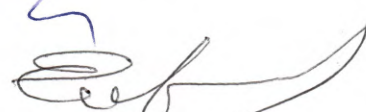
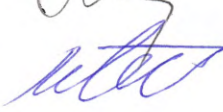
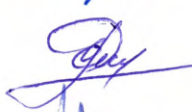
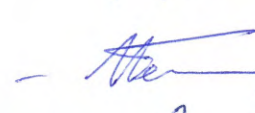
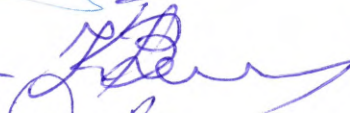
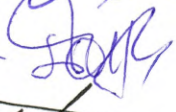
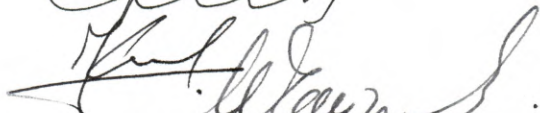
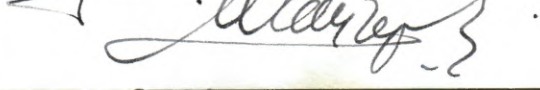
Възможна е и трета хипотеза: публичната собственост е собствеността на публичноправните юридически лица, но тя е отчуждаема в определени случаи, като при отчуждаването променя своя характер от публична в частна. Ако се приеме това разбиране, последиците от него са практически същите, както и за случаите, че публичноправните юридически лица притежават и частна собственост. Действителното дава някои нюанси в терминологичен аспект, но те нямат съществено значение. Неудобството на тази теза е, че възприема понятието "публична собственост" както за обектите, които могат да бъдат отчуждавани, така и за тези, които са при всяко положение собственост на държавата и които са неотчуждими. Естествено, необходимо е и разграничаване между държавната собственост като един от видовете публична собственост от общинската и на другите публичноправни юридически лица.

9 май 1993 г.

Упълномощен за
Народни представители:

- [Signature]*
1. (Соня Младенова) *[Signature]*
 2. Соня Младенова *[Signature]*
 3. Соня Младенова *[Signature]*
 4. Юрий Божков *[Signature]*
 5. Юрий Божков *[Signature]*
 6. Юрий Божков *[Signature]*
 7. Велислава Корева *[Signature]*
 8. Тошо Мухтанов *[Signature]*
 9. Свешков Мисев *[Signature]*
 10. Клара Маркова *[Signature]*
 11. Асанас Банарев *[Signature]*

12. Минчо Гергов Минчев - Минчев
13. Георги Божинков - Божинков
14. Забгар Киратов - Киратов
15. Ганг В. Башипаров - Башипаров
16. Тодор Тодоров - Тодоров
17. Христофор Симеон Симеон - Симеон
18. Свѣтомир Великов - Великов
19. Елена Михайлова - Михайлова
20. Савва Новкова - Новкова
21. Кольо Парамов - Парамов
22. Свѣтомир Свѣтомиров - Свѣтомиров
23. Георги Пирински - Пирински
24. Иван Л. Левков - Левков
25. Иван Н. Ушев - Ушев
26. Тинчо Павлов - Павлов
27. Христомир Димитров - Димитров
28. Ангел Кочев - Кочев
29. Цвета Спруев - Спруев
30. Елена Курнева - Курнева
31. Георги Кочев - Кочев
32. Мозур Мангов - Мангов
33. Петър Балабанов - Балабанов
34. Васил Дончев - Дончев

35. Димитър Велб
36. Стоян Иванов
37. Димитър Цончев
38. Елена Манасарова
39. Коста Ангелев
40. Елена Георгиев
41. Недялка Трайкова - Жу
42. Марин Маринов -
43. Вламен Йовков -
44. Руноч Радумев -
45. Гостюмъ Ватнов
46. Иван Тенов -
47. Кривоко Симеонов -
48. Асен Любчев
49. Георган Ройчев
50. Укоко Аб. Учев -
51. Трашмир Меланков -
52. Донка Дончева -
53. Архангел Тонков
54. Коста Краиванов
55. Елена Мансarov

56. Иван Вепканов Вепканов - А. Кемф:

8

57. Стефан Александров Кареднов С. Р.